

Конституційне право

УДК 342.2

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18837899>

**Проблеми правового регулювання державної регіональної політики:
сучасний етап та перспективи**

Лялюк Олексій Юрійович,

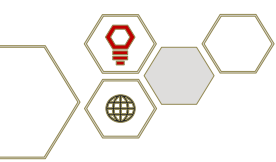
кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державного
будівництва, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-1214-0580>

Муртіщева Аліна Олександрівна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державного
будівництва, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-6520-7297>

Прийнято: 19.02.2026 | Опубліковано: 28.02.2026

Анотація: Дослідження присвячено аналізу правової основи державної регіональної політики в її динаміці, характеристиці її сучасного стану та окремих перспектив розвитку. У роботі використаний комплексний методологічний підхід, який характерний для досліджень у публічному праві та поєднує історичний метод, формально-логічний і метод систематизації. Застосована система методів дозволила визначити історичні витoki та проаналізувати окремі нормативно-правові акти раннього етапу правового регулювання регіонального розвитку незалежної України. Проведено систематизацію нормативно-правових актів сучасного етапу реформи децентралізації, які стосуються регіонального розвитку та виокремлені три

рівні правової регламентації: конституційний, законодавчий та підзаконний. На основі проведеного зауважено, що в рамках останнього логічно виокремлюються три групи нормативно-правових актів: а) ті, що спрямовані на реалізацію норм профільних законів в сфері регіонального розвитку; б) ті, що спрямовані на реалізацію реформи децентралізації; в) акти органів державної влади, ухвалені на виконання їх конституційних повноважень, предметом регулювання яких є питання регіонального розвитку. Визначено, що конституційна регламентація регіонального розвитку є обмеженою та наголошено, що практика реалізації державної регіональної політики пішла шляхом законотворчості та підзаконної нормотворчості, відклавши конституційні перетворення до більш сприятливої політичної та соціальної ситуації в країні. Докладно проаналізовано нормативно-правові акти, що стосуються окремих аспектів регіональної політики, зокрема, стратегічному плануванню, аналізу ефективності. Зауважено, що позитивним аспектом сучасного стану правової регламентації регіонального розвитку є звернення уваги на особливості існування регіонів під час війни та диференційований підхід до повоєнного регіонального розвитку, що прослідковуються в останніх нормативно-правових актах, що становлять правову основу державної регіональної політики.

Ключові слова: регіон, регіональний розвиток, державна регіональна політика, європейська інтеграція, децентралізація.

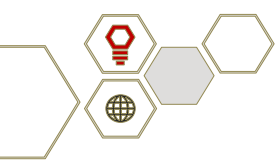
Issues of state regional policy legal regulation: current stage and prospects

Oleksii Lialiuk,

PhD in Law, Associate Professor, Head of department of state building, Yaroslav

Mudryi National Law University,

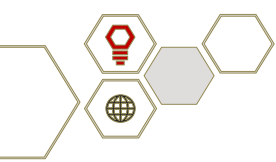
Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-1214-0580>

Alina Murtishcheva,

PhD in Law, associate professor, associate professor of the department of state building, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-6520-7297>

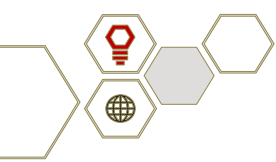
Abstract: The study is focused on analysing the legal basis of state regional policy in its dynamics. The work uses a comprehensive methodological approach typical for research in public law, combining historical, formal-logical and systematisation methods. The system of methods used here allowed us to identify the historical origins and analyse individual regulatory acts from the early stage of legal regulation of regional development in independent Ukraine. The legal acts of the current stage of decentralisation reform relating to regional development were systematised, and three levels of legal regulation were identified: constitutional, legislative and subordinate. Based on the above, it was noted that within the latter, three groups of normative legal acts can be logically distinguished: a) those aimed at implementing the provisions of specialised laws in the field of regional development; b) those aimed at implementing decentralisation reform; c) acts of state authorities adopted in the exercise of their constitutional powers, the subject of regulation of which is regional development. It has been determined that constitutional regulation of regional development is limited, and it has been emphasised that the practice of implementing state regional policy has followed the path of lawmaking and subordinate rule-making, postponing constitutional reforms until a more favourable political and social situation in the country. The legal acts relating to certain aspects of regional policy, in particular strategic planning and performance analysis, are analysed in detail. It is noted that a positive aspect of the current state of legal regulation of regional development is the attention paid to the peculiarities of the existence of regions during the war and a differentiated approach to post-war regional development, which can be found in the latest regulatory and legal acts that form the legal basis of state regional policy.

Keywords: region, regional development, state regional policy, European integration, decentralisation.

Постановка проблеми. Конституційні інститути потребують належної правової основи задля того, щоб отримати практичну реалізацію. Не є виключенням і регіональний розвиток держави як важливий напрямок державотворчих процесів. Водночас Україна після проголошення незалежності у 1991 році не повною мірою скористалася своїм регіональним потенціалом, сконцентрувавшись на побудові вітчизняної моделі стримувань та противаг. А збройна агресія проти України та триваюча війна ще більше загострюють проблеми диспропорції регіонального розвитку. Як наслідок, брак ефективної регіональної політики став однією з причин значного економічного спаду в нашій державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання регіонального розвитку та державної регіональної політики неодноразово ставили предметом наукових досліджень. Основна мета регіональної політики в літературі визначається як забезпечення сталого соціально-економічного росту регіонів, уникнення їх диспропорційного розвитку та підвищення рівня життя населення [1, с. 46]. Характер і напрямки регіональної політики вважаються такими, що залежать від рівня економічного розвитку країни та специфіки соціально-економічних проблем [2, с. 23]. Вчені звертали увагу на особливості, проблеми, чинники регіоналізму в Україні [3], стратегічні пріоритети регіональної політики [4], відмічали диверсифікованість державної регіональної політики як її основну рису, обумовлену включенням до переліку об'єктів державної регіональної політики не тільки територіальних громад, але й функціональних територій [5]. Також наукові праці приділяють увагу визначенню окремих проблем правового регулювання стратегій регіонального розвитку як інструментів регіонального розвитку [6; 7], питанням аналізу ефективності регіонального розвитку [8; 9, с. 127] та іншим питанням

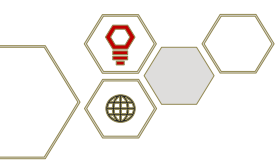
регіонального розвитку та регіональної політики, її ефективності та адаптованості до вимог Європейського Союзу, а також аналізу досвіду окремих країн-членів союзу [10].

Важливим напрямком наукових досліджень в сфері регіонального розвитку є аналіз впливу на нього умов воєнного стану [11; 12; 13] та необхідності відновлення та розвитку деокупованих територіальних громад України [14], зв'язок регіональної політики з реформою децентралізації [15] та з формами локальної демократії [16].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Інститут державної регіональної політики періодично стає об'єктом уваги наукового середовища та його не можна назвати малодослідженим. Водночас стрімкий розвиток законодавства в цій сфері з 2015 року та необхідність забезпечити адаптивність регіонального розвитку під умови війни актуалізують подальші дослідження в цій сфері. Попри критичний погляд на ефективність правового регулювання регіональної політики та великий масив нормативно-правових актів в цій сфері, сучасній українській науці бракує комплексних досліджень правової основи державної регіональної політики, які б враховували історичні здобутки та перспективи розвитку цього інституту.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цього дослідження є аналіз сучасного стану правового регулювання державної регіональної політики, визначення основних тенденцій його розвитку з урахуванням правового режиму воєнного стану. Для досягнення цієї мети планується вирішення декількох задач:

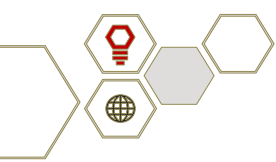
- звернення для витоків правового регулювання регіональної політики в Україні та виокремлення тих особливостей, що вплинули на подальший розвиток правової основи цього інституту;
- систематизація основних нормативно-правових актів у досліджуваній сфері;

о аналіз впливу правового режиму воєнного стану на правову основу регіональної політики та визначення перспектив розвитку її правового регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження Початок історії правового регулювання регіонального розвитку незалежної України в літературі зазвичай пов'язують із Указом Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики» від 25.05.2001 № 341/2001 [17]. При цьому ще у Законі України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування» від 07.12.1990 № 533-ХІІ [18] місцеве і регіональне самоврядування було визначено основою демократичного устрою влади в Україні, а район та область були закріплені як територіальна основа регіонального самоврядування. Тобто вже на цьому етапі законодавець визначив необхідність існування інституту самоврядування на регіональному рівні, як основи демократичного устрою. Проте правова регламентація регіонального розвитку була обмежена, адже не враховувала соціальну, економічну та промислову диференціацію регіонів України.

Ситуація дещо змінилась із ухваленням Президентом України Указу «Про Концепцію державної регіональної політики» у 2001 році. Цей нормативний акт мав важливе значення для подальшого розвитку правової політики у сфері регіонального розвитку, оскільки він визначив причини необхідності проведення державної регіональної політики та окреслив проблему її несистемності. Також цим указом була визначена головна мета державної регіональної політики – створення умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку України та її регіонів, та сформульовані її принципи. Також важливим положенням розглядуваного указу вважаємо визначення комплексного характеру державної регіональної політики: вона була визначена як складова частина національної стратегії соціально-економічного розвитку України, яка пов'язана із здійсненням

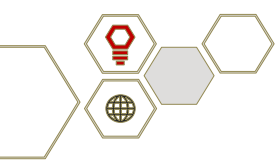

адміністративної реформи та впорядкуванням адміністративно-територіального устрою.

Сильною стороною Концепції державної регіональної політики варто назвати закріплення заходів, що мали покращити ситуацію: удосконалення стратегічного регіонального планування та механізму державної підтримки розвитку регіонів; стимулювання розвитку транскордонних і міжрегіональних економічних зв'язків та розвитку регіонів, що «відстають»; здійснення системи заходів з побудови інфраструктури регіонального розвитку тощо. Серед недоліків цієї концепції називають теоретико-методичний характер та відсутність способів та параметрів моніторингу виконання цього акту, а також відсутність інноваційних механізмів реалізації державної регіональної політики [19, с. 41]. Тому окремі заходи, передбачені цією Концепцією, не були впроваджені взагалі або потребували значного часу на реалізацію.

Наприклад, на першому етапі реалізації (2000-2003 рр.) передбачалось створення агентств регіонального розвитку. Водночас належна правова основа для створення подібних органів була створена у 2015-2016 рр. з прийняттям Закону України «Про засади державної регіональної політики» у 2015 році, ст. 19 якого передбачала можливість створення агенцій регіонального розвитку, як неприбуткових установ, та постанови Кабінет Міністрів України «Про затвердження Типового положення про агенцію регіонального розвитку» від 11.02.2016 № 258.

У подальшому державна регіональна політика отримала правове регулювання в численних нормативно-правових актах, що дає підстави зробити висновок про комплексний та багаторівневий характер правової основи цього інституту. Така комплексність та багаторівневність обумовлена складністю та комплексністю регіонального розвитку як складової процесу державотворення. Як складне явище, регіональний розвиток потребує комплексу інструментів реалізації, які, в свою чергу, обумовлюють

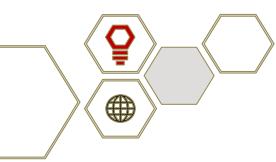
множинність нормативно-правових актів, що регламентують порядок використання цих інструментів.

Аналіз правового регулювання державної регіональної політики в Україні дає можливість виокремити такі його рівні.

I. Конституційний рівень. Конституція України згадує поняття «регіон» лише у статті 132, де серед принципів територіального устрою держави названа збалансованість і соціально-економічний розвиток регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій [20]. Вважаємо констатацію факту регіональних відмінностей однією з важливих умов побудови адаптивної регіональної політики в державі. Також у Конституції України серед повноважень місцевих державних адміністрацій назване виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку (п. 3 ч. 1 ст. 119). Це конституційне положення потребує деталізації на законодавчому рівні – ухвалення законів для забезпечення належної правової основи державної регіональної політики.

Ранні етапи реформи децентралізації передбачали першочергове реформування Основного Закону в частині адміністративно-територіального устрою, інституту місцевого самоврядування, а також частково регіонального розвитку. Докладний аналіз конституційних змін не є предметом цього дослідження, проте, маємо зауважити, що на практиці законодавець обрав інших шлях реалізації реформи децентралізації – поступове оновлення законодавчої основи та розробку необхідних підзаконних нормативно-правових актів із подальшою модернізацією норм Основного Закону.

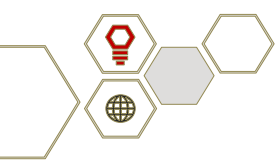
II. Законодавчий рівень правового регулювання державної регіональної політики в Україні, на відміну від конституційного, характеризується динамічністю. Поштовхом для розвитку законодавства в досліджуваній сфері стала розробка згаданої вище Концепції державної регіональної політики у 2001 році, на виконання якої у 2005 році був ухвалений Закон України «Про

стимулювання розвитку регіонів» № 2850-IV. Цей закон став основою проведення регіональної політики держави більше ніж на 15 років, втілюючи на думку дослідників, нові інструменти реалізації державної регіональної політики, зокрема ті, що базувались на напрацюваннях зарубіжної науки та практичному досвіді європейських країн [21, с. 75]. Пропри це реалізація окремих положень цього Закону не відповідала динаміці розвитку суспільних відносин. Як приклад можемо навести інститут угод регіонального розвитку, що мали укладатися між Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами. Але Порядок підготовки та укладання таких угод на виконання ст. 4, 5 Закону був розроблений лише у травні 2007 року (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 751), а перша угода між Кабінетом Міністрів України та Донецькою обласною радою була укладена у вересні 2007 року.

Другим важливим для правового регулювання державної регіональної політики став Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 № 156-VIII [22], який визначив засади державної регіональної політики як складової частини внутрішньої політики України, закріпив мету, принципи, напрями державної регіональної політики закріпив перелік документів державної регіональної політики, повноваження суб'єктів, що її реалізують, ряд інших положень.

Збройна агресія проти України та заходи щодо подолання її наслідків знайшли відображення в змінах до розглядуваного закону у 2022 році, коли був ухвалений Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» [23], який можна вважати одним із перших проявів адаптивності державної регіональної політики до умов воєнного стану. Зміни, запроваджені цим законом, передбачали визначення відновлення регіонів і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії проти України

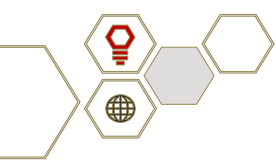
одним із напрямків регіонального розвитку, перегляд системи документів державної регіональної політики, оновлені підходи до розробки плану заходів з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку та ряд інших норм.

Попри певну термінологічну неточність (поняття «територіальна громада у нормах цього закону використовується як на позначення адміністративно-територіальної одиниці), розглядуваний закон заслуговує позитивно оцінку, адже свідчить про готовність законодавця враховувати реальний розвиток суспільних відносин під час планування та реалізації державної регіональної політики. А зазначена термінологічна неточність свідчить, що однією із задач повоєнного відновлення України має стати завершення реформи адміністративно-територіального устрою шляхом саме комплексних, конституційно-правових, перетворень.

До законодавчого рівня правового регулювання державної регіональної політики має бути віднесений ще ряд Законів України, ухвалених в різний час, зокрема, «Про транскордонне співробітництво», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про державні цільові програми», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про Генеральну схему планування території України» тощо, які опосередковано впливали на розвиток регіонів України або їх частин.

Науковці зауважують, що в цій сфері також спостерігаються суттєві зміни. Наприклад, протягом 2024 р. для сприяння розвитку органів місцевого самоврядування, а також розвитку регіонів у контексті децентралізації було прийнято ряд важливих норм, таких як Закон України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» від 24 квітня 2024 р., яким було спрощено процедуру співпраці з іноземними фондами, що дозволило під час воєнного стану залучати кошти для розвитку регіону [11, с. 319].

III. Підзаконний рівень правового регулювання державної регіональної політики, який представляє собою декілька логічних груп нормативно-правових актів: а) ті, що спрямовані на реалізацію норм профільних законів в

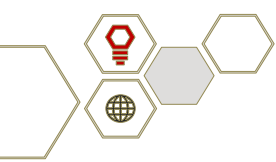

сфері регіонального розвитку; б) ті, що спрямовані на реалізацію реформи децентралізації; в) акти органів державної влади, ухвалені на виконання їх конституційних повноважень, предметом регулювання яких є питання регіонального розвитку.

До першої групи як приклад можна віднести Постанову Кабінету Міністрів України «Про утворення Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку» [24], яка в розвиток положень ст. 18 Закону України «Про засади державної регіональної політики» започаткувала діяльність Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку для забезпечення координації органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері регіонального розвитку, підготовки пропозицій щодо формування і реалізації державної регіональної політики, розробки пропозицій щодо узгодження довгострокових стратегій та програм тощо.

На виконання статті 23 Закону України «Про засади державної регіональної політики», що передбачає необхідність моніторингу державної регіональної політики, згідно із Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики» від 21.10.2015 № 856 [25] (далі – Постанова № 856) передбачалось періодичне відстеження відповідних індикаторів на підставі наявних даних офіційної статистики, інформації ряду органів публічної влади та проведення на підставі даних моніторингу оцінки результативності виконання індикаторів.

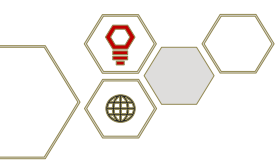
Правовий режим воєнного стану суттєво вплинув на реалізацію системи моніторингу, адже війна завдає значної шкоди різним сферам суспільного життя, зокрема, регіональному розвитку. Тому у зв'язку із необхідністю адаптувати всі сфери державної політики під умови воєнного стану дію Постанови № 856 було зупинено на період реалізації експериментального проєкту щодо моніторингу завданих пошкоджень та руйнувань за регіонами України внаслідок збройної агресії Російської Федерації на основі

геоінформаційної системи згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 24.06.2022 № 726. А у 2024 році урядом була ухвалена нова постанова «Деякі питання проведення моніторингу та оцінювання державної регіональної політики» від 15 березня 2024 р. № 305 [26], яка передбачала поступове набрання чинності окремими положеннями з метою врахування необхідності повоєнного відновлення України. Постанова закріпила перелік показників моніторингу розвитку регіонів, періодичність проведення моніторингу, проведення оцінювання реалізації державної регіональної політики, роль військових адміністрацій в цьому процесі та інші важливі для проведення моніторингу регіонального розвитку аспекти. Як зазначалось вище, на етапі становлення законодавства у відповідній сфері питання про створення системи моніторингу та критеріїв оцінки впровадження заходів державної регіональної політики не було приділено достатньої уваги. Запровадження системи моніторингу, а також її адаптація під реалії воєнного стану, є позитивною рисою правової основи регіональної політики на сучасному етапі.

Ще одним важливим положенням Закону України «Про засади державної регіональної політики» є ст. 7, яка передбачає здійснення державної регіональної політики відповідно до система документів державної регіональної політики та положення ст. 8, що закріплює необхідність розробки Державної стратегії регіонального розвитку України як ключового документу стратегічного планування. Тому для аналізу правового регулювання регіонального розвитку в Україні необхідно звернути увагу на ряд документів стратегічного характеру.

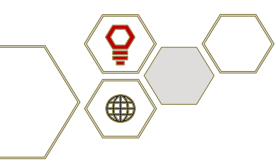
Історія стратегічного планування регіонального розвитку в Україні розпочинається з початку 2000-х років, коли на виконання ст. 3 Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» Кабінетом Міністрів України було затверджено постанову «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» [27] – комплексний документ,

який містив аналітичну частину, а також закріплював механізм реалізації окремих напрямів регіональної політики. Попри спробу охопити ряд важливих державотворчих питань (реформа адміністративно-територіального устрою, побудова інституційно спроможної системи місцевого самоврядування на рівні регіонів, удосконалення правової основи управління об'єктами спільної комунальної власності тощо) важливі заходи, передбачені цим документом не отримали практичної реалізації.

Наступною була схвалена Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, а останнім документом стратегічного характеру такого рівня є Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 рр. [28], яка порівняно із попередньою впроваджувала більш диференційований підхід до планування, цільове спрямування коштів державного фонду регіонального розвитку, підвищення ефективності функціонування інституцій, задіяних у плануванні та реалізації регіональної політики; ґрунтувалась на здобутках реформи децентралізації, а також на отриманому досвіді, зібраних даних, висновках, рекомендаціях, результатах аналізів та оцінки заходів реалізації регіональної політики.

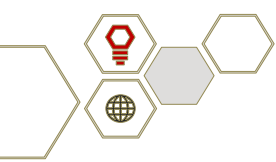
Аналізуючи Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 рр., варто відзначити спроби актуалізації цього документу, з урахуванням воєнних викликів. Так, у 2024 р. уряд ухвалив Постанову «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» [29], якою була визначена необхідність враховувати наслідки повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України, зокрема, окупацію територій, потребу у забезпеченні послідовного процесу деокупації, поглиблення диспропорцій у розвитку регіонів внаслідок активних бойових дій та збільшення кількості територій, які потребують державної підтримки і застосування спеціальних механізмів та інструментів стимулювання їх розвитку, знищення та значні пошкодження інфраструктури та її

невідповідність актуальним потребам людини, економіки та вимогам безпеки тощо.

У грудні 2025 року Кабінет Міністрів України черговий раз оновив Державну стратегію регіонального розвитку в частині визначення пріоритетами регіонального розвитку на період до 2027 року створення безпечових умов для проживання та повернення громадян України в регіони та територіальні громади, реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС, забезпечення відновлення за принципом “Відновити краще, ніж було”, забезпечення довгострокової стійкості держави, регіонів та територіальних громад [30] тощо. А 25 вересня 2025 р. Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1047-р було затверджено план заходів на 2025-2027 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, що передбачав такі оперативні цілі як забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь, задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах, соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення тощо, а також ряд стратегічних цілей: підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, розбудова ефективного багаторівневого врядування тощо [31]. Вважаємо, що визначення цих цілей враховує необхідність оновлення вітчизняної правової системи відповідно до реалій війни та повоєнного відновлення, а також сприяє ефективній взаємодії регіональної та муніципальної політики, як двох взаємопов’язаних видів державної політики України.

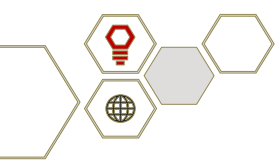
Також у контексті дослідження правового регулювання державної регіональної політики варто звернути увагу на механізми оцінки заходів державної регіональної політики. На сьогодні така оцінка проводиться у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 817 «Деякі питання розроблення Державної стратегії регіонального

розвитку України і плану заходів з її реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених Стратегії і плану заходів» [32].

Серед інструментів аналізу регіонів вчені відмічають SWOT-аналіз [9, с. 127], який вважається найбільш застосовуваним та ефективним інструментом. Цей інструмент визначається як процес встановлення зв'язку між внутрішніми та зовнішніми факторами, що мають стратегічне значення для розвитку регіонів. Такий аналіз допомагає визначити сильні (англ. *Strength*), слабкі (англ. *Weakness*) сторони, можливості (англ. *Opportunities*) та загрози (англ. *Threats*) для будь-яких об'єктів [8, с. 6], що і дало назву цьому методу. Метою такого аналізу в контексті регіонального розвитку є використання його результатів для визначення і вибору стратегічних та оперативних цілей розвитку регіонів. Такий підхід дозволяє здійснювати аналітичне опрацювання сильних і слабких сторін регіонального розвитку; надає можливість спрогнозувати потенційні загрози регіональному розвитку; створює можливості для розробки альтернативних стратегій розвитку [9, с. 127]; а також дозволяє за короткий період часу зробити комплексний аналіз ситуації [33, с. 41-42], що називають основними перевагами такого методу аналізу.

Станом на сьогодні SWOT-аналіз також зазначається у Постанові Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 817 «Деякі питання розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених Стратегії і плану заходів». Відповідно до п. 10 SWOT-аналіз і TOWS-аналіз або аналогічні інструменти використовуються для визначення ключових сценаріїв розвитку регіону та можливих механізмів впливу на відповідні взаємозв'язки, за результатами чого формується аналітична база для визначення стратегічного бачення та формування цілей регіональної стратегії [32]. Вважаємо застосування такого комплексного підходу позитивною практикою вітчизняної політики регіонального розвитку, що дозволяє

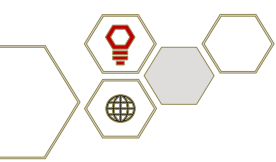

визначати сильні та слабкі сторони регіонального розвитку та фокусуватись на вирішенні конкретних проблем окремих регіонів, забезпечуючи індивідуалізованих та більш ефективний підхід.

Також до цієї групи необхідно віднести постанову Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 № 258 «Про затвердження Типового положення про агенцію регіонального розвитку» та ряд інших, які можуть бути предметом окремих, більш спеціалізованих досліджень.

До другої групи підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють державну регіональну політику, необхідно віднести ті, що спрямовані на реалізацію реформи децентралізації. У цьому переліку на першому місці справедливо варто зазначити розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», у якому передбачалась необхідність інституційних та функціональних перетворень на регіональному рівні; розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2025 р. № 1145-р «Про затвердження переліку публічних інвестиційних проектів, що можуть реалізовуватися у 2025 році за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку» (аналогічні постанови затверджувались і в попередні роки); а також один з останніх урядових планів, що стосується зокрема реалізації реформи – План пріоритетних дій Уряду на 2025 рік, затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2025 р. № 1003-р.

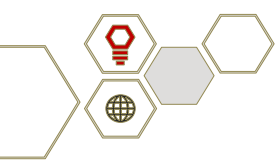
Останній документ заслуговує уваги, оскільки визначає окрему операційну ціль – наближення державної регіональної політики до принципів та підходів у сфері політики згуртованості ЄС. Реалізація цієї операційної цілі передбачає підготовку матеріалів до двосторонньої зустрічі України та Європейської Комісії, а також розробку та внесення ряду законопроектів та проектів урядових актів [34]. Вважаємо увагу виконавчої влади до євроінтеграції в

аспекті регіонального розвитку під час триваючої війни позитивним кроком, який може сприяти повоєнному економічному та соціальному відновленню регіонів.

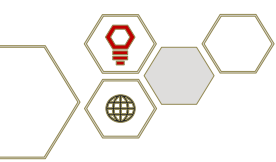
Увага питанням регіонального розвитку приділяється і в актах інших органів державної влади, які становлять собою третю підгрупу підзаконних нормативно-правових актів з питань регіонального розвитку. Наприклад, відповідно до Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення економічного зростання, стимулювання розвитку регіонів та запобігання корупції» від 20.09.2019 № 713 передбачався ряд заходів, що мали бути зроблені у короткостроковій перспективі Кабінетом Міністрів України. Зокрема, цим саме цим Указом глава держави зобов'язав Кабінет Міністрів України розробити та затвердити державу стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 рр.

Висновки. За браком обсягу дослідження неможливо приділити увагу кожному нормативно-правову акту з питань регіонального розвитку в Україні. Однак, проведений аналіз дозволяє зробити ряд висновків. Зокрема, за роки реалізації державної регіональної політики її правове регулювання отримало значний розвиток та на сучасному етапі ґрунтується на здобутках реформи децентралізації, а також на набутому практичному досвіді, значний вплив на який справляє триваюча війна. З огляду на це основними рисами правового регулювання державної регіональної політики на сучасному етапі є її адаптивність, а також комплексний характер. Перша риса робить можливим врахування диференційованого підходу до повоєнного розвитку регіонів, а друга – дозволяє створити багаторівневе правове регулювання, направлене на практичну реалізацію законодавчих положень. Водночас, правова регламентації державної регіональної політики має певні недоліки, серед яких основним є відсутність модернізації конституційних положень, що має стати одним із першочергових завдань після завершення війни.

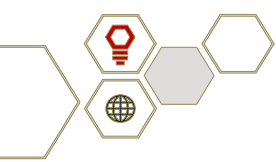

Список використаних джерел

1. Кравець А. Ю., Астахов І. В. Регіональна політика України: проблеми та перспективи. *Політичне життя*. 2024. № 4. С. 44-51. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.4.6>. (дата звернення: 11.02.2026)
2. Діденко О. Г., Мирошніченко А. І. Формування ефективної регіональної політики в Україні. *Економіка і регіон*. 2023. № 3 (90). С. 21-25. DOI: 10.26906/EiR.2023.3(90).3023 (дата звернення: 04.01.2026)
3. Міщенко А. Основні чинники розвитку регіоналізму в Україні в умовах децентралізації влади. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Вип. 49. С. 301-307. DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.49.37> (дата звернення: 04.01.2026)
4. Акіліна О. В., Панченко А. Г. Актуалітети регіональної політики. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2021. № 8. DOI: 10.32702/2307-2156-2021.8.30 (дата звернення: 04.01.2026)
5. Антонюк М., Цвок Д. Державна регіональна політика України: порівняльне дослідження суміжних понять та концептуальних положень її реалізації. *Економіка та суспільство*. 2025. № 77. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-77-52 (дата звернення: 04.01.2026)
6. Георгієвський Ю. В. Сучасні проблеми правового регулювання прийняття стратегій регіонального розвитку в Україні. Стратегії розвитку Харківської області на період 2021–2027 років: зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу, 23 січня 2020 року. Харків, 2020. С. 25-30. URI <http://openarchive.nure.ua/handle/document/12923> (дата звернення: 05.01.2026)
7. Сторонянська І. З., Бенівська Л. Я. Нова регіональна політика України: інструментарій та напрями реагування в умовах сучасних викликів. *Регіональна економіка*. 2023. №1. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-1-1> (дата звернення: 05.01.2026)

8. Стратегічне дослідження регіонів України за допомогою SWOT-аналізу: кол. моногр. / за ред. О. Л. Тоцької. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 180 с.
9. Бабенко К. Є. Swot-аналіз території як передумова формування стратегічного бачення її економічного розвитку. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 126-130. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.6.126 (дата звернення: 05.01.2026)
10. Кулаковський П. Регіональна політика Європейського Союзу в Іспанії. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2024. 8 (3), 03. DOI: <https://doi.org/10.51599/is.2024.08.03.03>. (дата звернення: 05.01.2026)
11. Кононенко В. В., Кушко І. С. Державна регіональна політика та децентралізація в Україні в умовах дії правового режиму воєнного стану. *Наукові перспективи*. 2025. № 2 (56). С. 310-322. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-2\(56\)-310-322](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-2(56)-310-322) (дата звернення: 10.01.2026)
12. Чорний Р. С., Чорна Н. П. Регіональна політика як домінанта повоєнного відновлення України: монографія. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2025. 260 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/54491> (дата звернення: 10.01.2026)
13. Кисіль В. А. Регіональна політика України в умовах воєнного стану: аналіз дослідницького дискурсу. *Науковий журнал «Політикус»*. 2024. Вип. 1. С. 53-59. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-1.8> (дата звернення: 11.01.2026)
14. Красилюк В. Ф. Державна регіональна політика відновлення та розвитку деокупованих територіальних громад. *Український політико-правовий дискурс*. 2025. № 18. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18103492> (дата звернення: 10.01.2026)
15. Козир С. Децентралізація та регіональна політика відновлення України в умовах воєнного стану: проблеми і рекомендації. *Empirio*. 2025. Том

2. № 1. DOI: <https://doi.org/10.18523/3041-1718.2025.2.1.15-26> (дата звернення: 14.01.2026)

16. Музиченко Г. В., Кофман Б. Я. Навчальний посібник з дисципліни «Регіональна політика і локальна демократія» [для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 052 (С2) «Політологія» денної та заочної форми навчання]. Одеса : Університет Ушинського. 2024. 196 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21172/1/Textbook%20on%20the%20subject%20Regional%20Politics%20and%20Local%20Democracy.pdf> (дата звернення: 12.01.2026)

17. Про Концепцію державної регіональної політики : Указ Президента України від 25.05.2001 № 341/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2001#Text> (дата звернення: 14.01.2026)

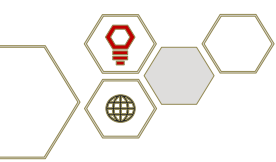
18. Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування : Закон України від 07.12.1990 № 533-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-12#top> (дата звернення: 14.01.2026)

19. Куйбіда В., Ткачук А., Забуковець-Ковачич Т. Регіональна політика : правове регулювання. Світовий та український досвід / за заг. ред. Р. Ткачука. Київ : Леста, 2010. 224 с.

20. Конституція України від 28.06.1996 № 254-к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.01.2026)

21. Жовнірчик Я. Ф. Державне стимулювання розвитку регіонів. *Економіка та держава*. 2010. № 9. С. 74-76. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2010/24.pdf (дата звернення: 03.01.2026)

22. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#n163> (дата звернення: 14.01.2026)

23. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій : Закон України від 09.07.2022 № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text> (дата звернення: 03.01.2026)

24. Про утворення Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 № 714. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/714-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.01.2026)

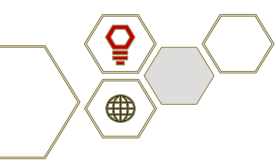
25. Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.01.2026)

26. Деякі питання проведення моніторингу та оцінювання державної регіональної політики : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 березня 2024 р. № 305. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2024-%D0%BF#n124> (дата звернення: 06.01.2026)

27. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2006 № 1001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.01.2026)

28. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.01.2026)

29. Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 р. № 940. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/940-2024-%D0%BF#n2> (дата звернення: 06.01.2026)

30. Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2025 р. № 1686. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1686-2025-%D0%BF#n2> (дата звернення: 14.01.2026)

31. Про затвердження плану заходів на 2025-2027 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 вересня 2025 р. № 1047-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1047-2025-%D1%80#Text> (дата звернення: 14.01.2026)

32. Деякі питання розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених Стратегії і плану заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 817. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/817-2023-%D0%BF#n10> (дата звернення: 08.01.2026)

33. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів заходів з їх реалізації (із застосуванням підходу смарт-спеціалізації). 2018 р. 140 с.

34. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2025 рік: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2025 р. № 1003-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1003-2025-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.01.2026)